

ראב"ן בבא בתרא

זה אומר של אבותי הוא הבית שאתה דר בו ומה אתה עושה בו וזה אומר של אבותי ולפיכך אני דר בו והמערער הביא עדים דשל אבותיו הוא והמחזיק הביא עדים דאכלה שני חזקה, אמר רבא מה לו לשקר לומר דשל אבותיו היה אם לא היה אמת אי בעי לשקר ואמר אנא מינך זבינתיה כיון דאית ליה סהדי דאכלה שני חזקה אלא ודאי לא משקר במה דא"ל של אבותי הוא ולא מפקינן לה מיניה דהו"ל כאלו תרווייהו איתי סהדי דאבהתא ואוקי תרי לבהדי תרי וארעא היכי דקיימא תיקום,

חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לא עמוד א

אמר רבה מה לי לשקר אי בעי אמר מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה. תמיהא לי מילתא טובא אי אתו סהדי ואמרי של אבותיו של מערער היתה מעולם ולא של אבותיו של מחזיק מאי מה לי לשקר להכחיש העדים ולומר שקרנים הם והתורה האמינתם, ועוד דקשיא עליה דרבה מהא דתנן (לעיל ו' א' עיי"ש) מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי אין לך בידי כלום חייב, ואמרינן אין לך בידי לא היו דברים מעולם, ואמאי נימא מה לי לשקר במקום עדים ומגו דיכול למימר פרעתין לאחר זמני יכול למימר לא היו דברים מעולם, דהא אמרת מה לי לשקר במקום עדים אמרינן וכ"ש במקום חזקה, ועוד מדאמרינן לקמן ומודו נהרדעי היכא דא"ל של אבותי שלקחה מאבותיך, משמע דלא אסהידו סהדי שהיתה של אבותיו של זה לעולם ומתו מתוכה דכולה סוגיא אהאי עובדא קיימא, ואם טענותם סתם למה אינו נאמן, כל טענת יורש כך הוא של אבותי היתה והוא אינו יודע מאין באת לידם שמא מאבותיו של זה. ונראה שהמעשה כשמועו, זה טוען בבריא שהיתה של אבותיו וזה טוען בבריא שהיתה של אבותיו, ולא דרו ביה אבותיו של זה אפ"ל חד יומא, הילכך אי הוה אתי בטענת שמא לא טענינן ליה אנו כלום לדברי הכל, ובאו העדים והעידו שהיתה של אבותיו של מערער ועמדו בה כמה שנים בחזקת שהיא שלהם, והשתא סברי רבה ורב חסדא כיון שטען זה בבריא שהיתה של אבותיו מהימן ונאמר שמא אבותיו לקחהו מאבותיו של זה, ורבא ואבבי סברי כיון דאמר סתם של אבותי, ולא של אבותיך משמע, והנה העדים מכחישינן אותו הילכך צריך הוא לחזור ולטעון של אבותי שלקחה מאבותיך או דסמכי לי עלה כדאבהתי.

ונוכל לפרשה אפילו בשהעידו העדים שמתו אבותיו של מערער מתוכה, ואפילו הכי סבר רבה להמוניה דאמרינן שמא סמוך למיתתם מכרוה לזה, הואיל ואיכא מגו, דתלינן למגו בכל טענה דאיכא למיתלי, דאיהו דאמר בעובדא דנהר פקוד (ב"מ פ"א ב') מה לי לשקר, דאע"ג דודאי איכא מיא לא מית מחמת מיא, והאיך נמי בכי האי גונא הוא.

חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף לג עמוד ב

אמר רב זביד אי טעין ואמר לפירות ירדתי נאמן. נקטינן פירושא דמלתא באפי נפשה היא כמו שפר"ח ז"ל וכן כתב הרב ר' שמואל ז"ל כדבריו. ואיכא למידק הכא אי הכי כי אמר לקוחה היא בידי ואכלתיה שני חזקה ואתו סהדי דאכלה תרתי שני אמאי הדרי פירי ליהמניה לגבי פירי מגו דיכול למימר אין אכלי ודידי אכלי דלפירות ירדתי, כי היכי דאמרינן דכי ליכא סהדי דאכל מהימן לומר לקוחה היא בידי לגבי פירי וארעא הדרא ופירי לא הדרי. וקבלתי בפירוק קושיא זו דמגו לגרוע לא אמרינן, כלומר אין אומרים מגו דיכיל למימר לפירות ירדתי והיה נאמן לפירות כי אמר נמי לקוחה היא בידי יהא נאמן לפירות, דהאי שקורי משקר והאי דלא אמר לפירות ירדתי מפני שהוא רוצה לעכב לעצמו אף גופה של קרקע לפיכך לא האמינוהו אף לפירות, דהא ליכא למימר מה לו לשקר שהרי להנאת עצמו רוצה לשקר, וא"ת הא אמרן דהיכא דליכא סהדי דאכל מהימן לומר אכלי ודידי אכלי מגו דאי בעי אמר לא אכלי מעולם ומפסיד ארעא, כבר פי' ה"ר שמואל ז"ל דמגו דאי בעי אמר לא אכלי אלא פורתא קאמר, כלומר כגון דזרע כורא ואפיק פורתא טפי מכורא דהויא חזקה לגבי ארעא ולא גריעא טענתיה, וי"א שאין צורך לדברי הרב ר' שמואל ז"ל בזה, דהתם כיון דליכא סהדי דאכל ואי שתיק איהו מפטר כי אמר אכלי ודידי אכלי הוה ליה הפה שאסר הוא הפה שהתיר, ואע"ג דכי טעין לקוחה היא בידי אלומי אלמה

לטענתיה מהימן, שהרי כל עצמך אינך יכול לתובעו פירות אלא על פי הודאתו, אבל היכא דצריך טענה כגון באו עדים שאכל לא אמרינן בה מתוך שיכול לגרע טענתו יהא נאמן.

ואני אומר שאין צורך לפירוש הרב רבי שמואל ז"ל בזה, משום דהתם אי בעי אמר מינך זבינתה ולא אכלי מינה עדיין כלום, שמכיון שאין לו עדים על חזקתו אין זאת הטענה שאומר אכלי מועלת לו כלום לענין הקרקע הלכך איכא מגו, אבל הכא דאיכא סהדי דאכל תרתין שנין ואלו אמר לפירות ירדתי היה מגרע טענתו ומפסיד גופה של קרקע אין זה מה לי לשקר. ומצאתי כעין התירוץ הזה דמגו לגרוע לא אמרינן דתנן בפ' האומר שבקדושין (ס"ד א') קדשתיה וגרשתיה כשהיא קטנה והרי היא קטנה נאמן נשבית ופדיתיה בין שהיא גדולה בין שהיא קטנה אינו נאמן. ואמאי כיון דהימניה רחמנא למימר גרשתיה ומיפסלא מן הכהונה, אמאי קתני בנשבית אינו נאמן דמשמע בין לענין תרומה בין לענין כהונה לא מהימן כלל, ליהמניה לכהונה מגו דמצי אמר גרשתיה, אלא כיון דלמיפסלה לגמרי קאתי ולא מצי עביד אלא בהך טענה דקאמר לא אמרינן מגו לחצי טענה, וכן הא דאמרינן בפרק יש נוחלין (קכ"ז ב') בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא אינו נאמן, ומשמע שהוא יורשו ובנו לכל דבר, ואמאי נימא מתוך שבידו להפקיר נכסיו או ליתנן מתנה לאחר נאמן ואינו יורש, דהא אמרינן מגו אפילו להכחיש דבריו הראשונים בפרק האומר בקדושין, אלא כיון דעיקר טענה דעבדי הוא לפסלו מקהל ולקנות גופו הוא ואינו נאמן עליה, לא אמרינן מגו גרוע לחצי טענה כדפרישית, וזה הכלל צריך עיון ובדיקה בתלמוד, והטעם נכון הוא.